

De Algemene Doopsgezinde Sociëteit

In 1865 kwam in Hoorn aan de Ramen bij de Turfhaven het doopsgezinde kerkgebouw 'De Vermaning' tot stand. Een kleine 3% van de Hoornse bevolking was in 1910 doopsgezind. Ze waren in het algemeen niet onbemiddeld. Vanaf 1949 was Wouter Broer hun, door zijn nogal eigenzinnig optreden, omstreden dominee. Er waren toen in Hoorn nog 175 lidmaten (tegenover 80 in Enkhuizen, voor wie Broer ook was aangesteld). Hun opvattingen waren sterk vrijzinnig en gericht op persoonlijke geloofsbeleving met veel belangstelling voor wetenschap, historie en algemene ontwikkeling. Broer zwaaide er de scepter tot 1966, maar ontwikkelde zich steeds meer in orthodoxe richting: zijn voorkeur-theologen waren Kohlbrügge en Barth. Zijn preken werden (al vanaf 1937) gepubliceerd in zijn eigen veelgelezen maandblad 'De Wegwijzer'. Jarenlang verzorgde hij bovendien kerkdiensten en bijbellezingen voor de radio van de NCRV. Zijn rechtzinnigheid leidde in 1951 tot het afhaken van 45 leden die in meerderheid lid werden van de meer vrijzinnige doopsgezinde gemeente van de Beemster. Om voldoende inkomen te behouden werd Broer parttime geestelijk verzorger in de Rijkswerkinrichting op het Oostereiland. Hij ging met emeritaat in 1966 en stierf twee jaar later. In 1976 keerden de meesten die naar de Beemster waren uitgeweken terug naar Hoorn. Vanaf 1969 gingen de Hoornse doopsgezinden namelijk samen met de remonstranten verder als Do-Re-gemeente in het Foreestenhuis. Hun kerkgebouw aan de Ramen 31 werd eerst (1971) een kleine vleesverwerkende fabriek en is nu Action-winkel. Ook in het Foreestenhuis organiseerden en organiseren ze vaak, behalve vrijzinnige kerkdiensten, bezinningsavonden over allerlei wetenschappelijke en culturele onderwerpen in de geest van 't Nut. Er zijn nu in Nederland nog enkele duizenden doopsgezinden.

De Remonstrantse Broederschap.

Vanaf 1815 kerken de Hoornse Remonstranten in het Foreestenhuis, het voorname, zestiende-eeuwse gebouw aan het Grote Oost. Hun oude (schuil)kerk, achter de Turfhaven en de Ramen werd afgebroken. Tot 1935 woonde ook de remonstrantse dominee in het monumentale pand dat daarna gedeeltelijk werd verhuurd als kantoor. In 1960 werd het kerkgedeelte gerenoveerd en aangepast: o.a. door de banken te vervangen door verplaatsbare stoelen, waardoor men meer de indruk van een bijeenkomst krijgt dan van een kerkdienst, want het ging bij de remonstranten vooral om de beleving van het geloof, niet om de 'ware' leer. Ook kort na de reformatie waren er al goede contacten met de doopsgezinden. Aan het eind van de achttiende eeuw, tegen de revolutietijd, kwijnden ze echter weg omdat de meesten in de geest van De Verlichting en 't Nut hun kerklidmaatschap opgaven. In 1910 was nog maar ruim één procent van de Hoornse bevolking remonstrants. Was hun kring elders tamelijk deftig, in Hoorn bestond de Broederschap behalve uit nogal wat hoger geplaatsten, die vaak in de kerkenraad zitting kregen (zoals burgemeester Canneman van 1950 tot 1965), hoofdzakelijk uit niet-welgestelde vissers en arme schippersknechten. Op den duur sloegen de verarming, de vrijzinnigheid en de kerkverlating toe. Ook landelijk daalde het aantal remonstranten: in 1977 waren er totaal nog maar 19.000 leden. De kerkdiensten in Hoorn waren gewoonlijk 's zondags om 14.00 uur, alleen op grote kerkelijke dagen om 9.30 uur. Van 1909 tot 1932 stond de gemeente onder leiding van de roemruchte ds. Alle Klaver die nationaal bekend werd door zijn radiopreken. Hij beperkte zich niet tot zijn domineeschap: jarenlang propageerde hij de Rein Leven-beweging, die opkwam voor een vrijmoediger seksualiteitsbeleving, en was hij actief in de Vrijmetselarij van Hoorn.

Hij was een groot voorstander van crematie, wat in die jaren nog een omstreden zaak was, en werd zelf in 1932 op Westerveld gecremeerd. Pas na 1950 is crematie een geaccepteerde keuze geworden in Nederland, daarvóór hadden velen principiële bezwaren.

De remonstranten kennen geen bindende geschriften, leefregels of dogma's: ze zijn theologisch vrijzinnig en zien geen tegenstelling tussen geloof en wetenschappelijke verdieping. Vrijheid en verdraagzaamheid staan hoog in hun vaandel: niemand kan een ander voorschrijven hoe een ander moet denken over God. Ze erkennen 'de vrije wil', dat wil zeggen de invloed van de mens zelf op zijn levenslot. In 1950 gingen de remonstranten akkoord met een nieuwe, niet benauwende, kerkorde. In 1967 voegden zich de doopsgezinden bij hen in het Foreestenhuis en vanaf 1997 vormen zij samen de Do-Re-gemeente die zich vooral toelegt op persoonlijke en wetenschappelijk verantwoorde geloofsbeleving. Voor beide groepen is de kinderdoop 'een gering gebeuren' en het wordt aan ieder gemeentelid overgelaten om de volwassendoop op basis van persoonlijke belijdenis – vanouds een kroonjuweel van de dopersen – al of niet van grote waarde te vinden voor de dopeling en de gemeente. Vrouwen worden volwaardig tot het ambt toegelaten. Al sinds 1986 erkent de Do-Re-gemeente het homohuwelijk. Dat landelijk door de remonstranten ingenomen standpunt was toen wereldnieuws: zelfs de Nederlandse wet was toen zover nog niet. Het Foreestenhuis werd en wordt multifunctioneel gebruikt: huwelijken kunnen er ook burgerlijk worden gesloten en gevierd en er vinden veel muziekuitvoeringen en bezinningsbijeenkomsten plaats. De tegenwoordige dominee A. Dicou bevordert vooral de gemoderniseerde catechese voor volwassenen en maakt daardoor veel nieuwe 'vrienden van de Do-Re-gemeente'.

Tekst overgenomen uit 'Hoorn in de twintigste eeuw' pagina 635-637, auteur Gerard Weel.

